

İki Cihan Saadeti İçin İlim, İman ve Ahlak Formatında Kur'anî Yeni Bir Yol: Risale-i Nur

Her peygamber, Allah'ın izniyle, kendi asrındaki ra?betli meta ile mu'cize göstermiştir. Hz. Musa (as), sihirle; Hz. İsa (as), t?pla; Hz. Muhammed (asm) ise belagatle ilgili mucizat göstererek, hem kendilerinin nübüvvetini ispat etmiş, hem de bizlere kolayca kabullenebileceğimiz nebevî bir yolu takdim etmişlerdir (*Risale-i Nur Külliyyatı*, 19. Mektup, 18. ?aret, s. 442). **Bediüzzaman da bu sünnete ittiba ederek, mukteza-i asra mutab?k davranmış**, post modernliğe bulaşmış perişan bu aleme, kolay, k?sa, selametli, ya?anabilir bir ?slam?, Ehl-i Sünnet'in keyfe kafi versiyonuyla Kur'anî bir yol olarak sunmuştur. **Eserlerini kendine hitaben yazmış; O'nun okurlar? üzerindeki en önemli etkilerden birisidir.** Bu risalelerinin daha tesirli ve kalıcı olmasının sa?lam?tır. Bediüzzaman, ev okullar? uygulamas? ile adeta bir Serbest Üniversite faaliyeti yürütmüştür. Yazdığı kitapların evlerde okunup tartışılması ve kendisine mektuplar yazılması hararetle destekledi. Kitapların çoğunu mektuplara verdiği cevaplardan oluşurdu. Böylece do?rular? savunmaya, tezini anlatmaya, uygulanacak yöntemleri, hizmetinin usulünü ortaya koymaya çalıştı. Umudu ayakta tutmayı ba?armıştı. Küfrün bel kemiğinin kırıldığını, **“istikbal inkılâplar? içerisinde en gür sedan?n ?slam'ın sedas? olacağı”** her ziyaretine gelene vurguladığı görüşler oldu. Dini ahlak ile soyut zevklerle de doyum sa?layan; zevk alma, sevme duygusunu rutin günlük işlerinde bulabilen; toplumun iyiliğinden saadet duyanlar ortaya çıkardı.

Nursî, **“tebli? de?il temsil zaman?”** dercesine Risale-i Nur'un mesleğini şöyle ifade eder:

1. ?hlas-? tam ve terk-i enâniyyet.
2. Zahmetlerde rahmeti elemelerde baki lezzetleri hissedip aramak.
3. Fani ayn-? lezzet-i sefihanede elim elemeleri göstermek.
4. ?man'ın ?u dünyada dahi hadsiz lezzetlere medar olmasının ispat etmek.
5. Hiçbir felsefenin eli yeti?emediği noktalarda iman hakikatlerini ders vermek (Şualar, s. 302).

O, düzeltme faaliyetine **“Ey nefsim”** diyerek başlamıştı. Kendisi söylemlerini ve peygamber ahlakını kusursuz ya?amıştı. Her ?eyden feragat, hediye almamak, dünya malına de?er vermemek gibi özellikleri tavizsiz uygulaması, bu asrın Mevlânâsı gibi ya?amay? ba?armas? O'nun aleyhindeki propagandaya rağmen güven duygusunu azaltmamış artırmıştı. **“Biz ahlak-? ?slamiye'nin ve hakaik-i imaniyenin kemalatın? ef'alimizle izhar etsek sair dinlerin tabileri elbette cemaatle ?slamiyet'e girecekler”** sözü O'na aittir (N.Tarhan, 6. Uluslararası Sempozyum tebliği).

Risale-i Nur'da Medeniyet ve Saadet Telakkisi

Nursî, hissiyat-? insaniyenin ak?l ve fikre baskın geldiğini söyler. Hedonizm olarak da tanımlayacağı zevkçiliğin, dünya sevgisinin hayatın birinci plana çekilmesini de?etli bir durum olarak görür. İnsanlar kısa vadeli zevklerle meşgul olup ölüm ve ötesini düşünmüyor, Allah'ın ak?llarına, gönüllerine getirmiyorlar. Hoşça vakit geçirip mutluluğu yakalayacaklarını düşünüyorlar. Nursî'nin tarzı, **modern insanın lezzet olarak gördüğü ?eyin içerisinde elemi gösterip his ve aklın? devreye sokmaktır.** Allah'ın istemediği tarzda ya?amanın, maddi zevkler peşinde ko?manın elem verici, ürkütücü neticeleriyle yüzletiriktir (*?man ve Küfür Muvazeneleri*, s. 8). Risale-i Nur, duyguların denetimini, aklın rehberliğine veriyor. Ak?l yürütme yöntemleri ile zevk tuzaklarına insanları düşünmemesini, dini ya?antının insanın bu dünyada da mutlu ettiğini kan?tlama yolunu seçiyor. İkinci de?etli hal olarak ?u tezi savunuyor:

“Eskiden fen ve ilim ile dalalete girip, inat ve temerrüd ile iman hakikatlerine karşı ç?kana nispeten ?imdi yüksek derece ziyade olmu?.” (age., s. 10).

Bu tespitten sonra yazdığı eserlerde fen ve ilimlerle imani gerçekleri kan?tlama yolunu seçiyor. Allah'ın varlığını tartışmaya açıyor, ak?l yürütme yöntemleri ile **“Vacib-ül Vucud”** olmasını gerektiğini savunuyor. Öldükten sonra dirileceğimizi, ikinci bir hayatın varlığını ispatlıyor (N. Tarhan, 6. Uluslararası Sempozyum tebliği).

Geri kalmı? olanlar?n peri?anl???n? art?ran yeni dünya nizam?, üstün olanlara da yaramad?. Ruhî tatminsizlik ve sosyal rahatsızlıklar her ?eyi berbat etti. A?a?? gördükleri insan topluluklar?na zulüm, sömürü, adaletsizlik, ayrımcı?lık, acımasızlık ile muamele eden medeniler, sadece o zavallı topluluklar?n kaderini de?il, kendilerinkini de tayin etmi? oluyordular?. Bencilli?i, ba?arma hırs?n?, ba?kalar?n? alt etme dürtüsünü, menfaat kaygıs?n?, içgüdüsel hazlar? **“motivasyon”** kayna?? sayanlar, o motivasyonla ilkel ve geri olanlar? yalnız acımasızca sömürmediler; ayn? acımasızlıkla kendi aile hayatlar?n?, sosyal ilikilerini de yürütmeye çalı?tlar. ?nsanlık bir bütündür. Payla??lan de?erlerle insanl???n bütünü? kapsamayan hiçbir nizam, dünyaya huzur getiremez. Çünkü huzur ancak payla??ırsa vardır. (*Zindan-? ataletin sebepleri için bkz., R.N.K., s. 1958*). Bir taraf zulüm görüyor, sömürülüyor ve adaletsizli?e maruz kalıyorsa, her iki taraf?n da huzuru yoktur. Bilinçli bir imanla ruhlara yerle?en ?slam terbiyesi, kanun yerine geçme de, **kanundan beklenen içtimaî faydan?n do?mas?na yardım?** olur. Dünya çapında gerçekle?ecek böyle bir terbiye, insanl???n ihtiyaç? olan huzurun temelidir. Bu bir hayal olabilir. Fakat insan, ancak inand???n? hayal etmeli ve hayalinin gerçek olması için çalı?maldır. Nursî bunu yapan adamdır. O, ne bir bilim adamıdır, ne de bir felsefeci ya da ilâhiyatçıdır; o, daha çok bir terbiyecidir. Esaslar?n? aç?klad??? terbiye, Kur’an’a dayanır. Bu terbiyede, dünya saadeti, ahiret selâmetini temine çalı?ırken elde edilir. Bugün bütün dünyanın Bat? medeniyetinin etkisine girdi?i, Bat? medeniyetinin, eski medeniyetlerin miras?n? devrald??? , rakip tan?madan ilerledi?i, etkileme gücünün büyük evrensel nitelik kazand??? iddia ediliyor... ?te **Nursî, Kur’an terbiyesini bu iddian?n kar??s?na ç?kar?**. Bat? medeniyetinin kötü taraflar?n?n iyi taraflar?na galip geldi?ini ve bu yüzden, insanlık için bir gelecek vaat etmedi?ini ileri sürer. **Kur’an terbiyesine dayanan hayat nizam?n?n insanl???n ümit ????? oldu?unu söyler.**

Toplum hayatında ilikilerin istikrar? kurallara dayanır. Kurallar?n kayna??, inanç ve ona ba?lı bir ahlak nizamıdır. Hümanizm, vahye dayalı dini reddedip, akl?n tek bilgi kayna?? oldu?unu ileri sürdü. Allah’?n emir ve yasaklar?n? tan?mayarak insan iradesini, tek yetki kayna?? kabul etti. O, buna kar?? ç?km??tır. Bat?’n?n iyi taraflar? vardır ama bize daha çok Bat?’n?n kötü taraflar? gelmi?. Oysa Bat?’n?n bilim ve fennine ihtiyaç vardır. ?nanç, ahlak nizamı?za ?üpheyle bakıld??? için, mukaddesat? feda ile dinin bir kısmından vazgeçmekle bilim, fen al?nabilir sanılmı?. **Kültürümüze, içtimaîyat? zedeleyen medeniyet fantaziyeleri girmi?, bilim, fen girememiştir.** Türkiye’nin içine dü?tü?ü cehalet, sefahat ve aczden kurtulması için Nursî’nin teklif etti?i yol, **“mimsiz medeniyet”** dedi?i Bat? medeniyetine özenmeyi bırakarak, Kur’an medeniyetine yeniden dört elle s?ms?k? sarılmaktadır. Bu milletin ruhunda ancak ?slamiyet’in inanç ve ahlak nizamı feyz kayna?? olabilir. O’nun gayesi, medeniyeti sarsılmı? bir toplumda, Kur’an medeniyetini ruhlara yerle?tirmek için bir terbiye çabası?n? ba?latmak, Kur’anî bir imana eri?mek ve içtimaî hayat için de Kur’an’?n talim etti?i ahlak? haiz olmaktır. (Y. Akpınar, 4. Uluslararası Sempozyum tebli?i).

Risale-i Nur Kur’an Tefsiri midir?

Risale-i Nur, Kur’an-? Kerim’in de?erli bir tefsiridir ve ba?ka tefsirlerde bulunmayan özelliklere sahiptir. Bu özelliklerin en önemlisi de, Nursî’nin, kendisine yalnız Kur’an-? Kerim’i **üstad ve mürit kabul etmesi; Kur’an-? Kerim’den ba?ka hiç bir ?eyi, hiç bir kitap? kaynak almamasıdır.**

“Risaletü’n-Nur sair telifat gibi ulûm ve fünundan ve ba?ka kitaplardan al?nmamı?. Kur’an’dan ba?ka me’haz? yok, Kur’an’dan ba?ka üstad? yok, Kur’an’dan ba?ka mercii yoktur.” (*1. ?ua, 24 ayet; Sözlür, s. 867*).

Risale-i Nur, bildi?imiz di?er tefsirlere benzemiyor, nas?l onlara Kur’an tefsiri denir? Evet, tefsir iki kısmdır: **Biri**, âyetin ibaresini ve lâfz?n? tefsir eder; **biri de**, âyetin mâna ve hakikatlerini izah ile isbat eder. Nursî’nin risaleleri bu ikinci kısım tefsirlerdendir (Tarihçe-i Hayat, s. 143; A. Behçet, 2. Sempozyum tebli?i).

Günümüz âlimleri, **Bediüzzaman’**?n Risale-i Nur’la kelâm ilmini tecdid etti?ini, onu günün ihtiyaçlar?na cevap verir bir hale getirdi?ini belirtirler.

“O, Kur’anî bir ilm-i kelâm? icad etmiştir... O, ilm-i tevhidi, sadece seçkin bir kısım âlimlerin nakli ve akli bir iman olarak anlayabildi?i mücerred fikri nazariyeleri, ya?anan bir hayat tarzı haline getirmeyi ba?ard?. Böyle bir imandan, akli etkilenir, kalb ve ruh harekete gelir... Hâlbuki ilm-i kelâm kuru felsefi ekolden aç?kça etkilendi?i için içtimaî bir terbiye mektebi olmay? ba?aramamı?tır. Bundan dolayı da, görüyoruz ki, son asırlarda Müslümanlar?n mücerret mânâda Allah’a imanlar?, kendilerini ahlak ve ya?ay?? bakımdan dinlerinden uzaklaşma ve ba?bo?lu?a dü?me felâketinden kurtaramamı?tır. Nursî ümmetin bünyesine sızan tehlikeli hastal??? te?his etmeyi ba?ard?. Arkasından

da, halis bir Kur'anî metotla onu tedavi etti. Bu meydana, Tevhit inancın ihlâs, istikamet, fedakârlık ve güzel ahlakla dolu bir hayat tarzına dönüştürdü..." (M. Abdülhamid, 'Tefsir, Kelâm ve Fıkıh Açısından Bediüzzaman Said Nursî ve Risale-i Nur', Y. Asya Neşriyatı, s. 82-3).

O, dinin hakikatleri ile modern bilimleri bir araya getirmekte, iman hakikatlerini bilimin ışığında ispat etmektedir. Bu husus, Risale-i Nur'un "**Kur'an'ın modern çağa bakan cihetini tefsir, erh etmesiyle ilikilidir. Risale-i Nur'da, materyalist felsefenin üzerine dayandığı kavramlar olan "Tabiat", "sebeb-sonuç ilikisi" en açık biçimde çürütülerek, materyalist felsefeye cevap verilmekte ve reddedilmektedir. O, tabiatçılığın ve diğery materyalist felsefelerin kendi bânî fikirlerine temel olarak aldıkları ve böylece "altında saklanmak istedikleri" yerlerde "envâr-ı tevhidi gösteriyor"**" (Kastamonu Lahikası, s. 174; ? Vahide, 3. Uluslararası Sempozyum tebliği).

Risale-i Nur, Kur'an hazinelerinin çağımızda bakan bir tefsiridir. Eğer Kur'an'ın kâinat için bir rehber kitap olarak anlayabiliyorsak, Risale-i Nur da Kur'an için bir rehberdir. Bu çağın en dehşetli hastalığının inançsızlık olduğunu doğrudan bir şekilde tehis eden Risale-i Nur Müellifi, Kur'an'ın esas umdelerini, kendiliğinden bir şey katmaksızın yine Kur'an ile tefsir eder. Risale-i Nur ile diğer tefsirler arasındaki baki fark, **Risale-i Nur'un tahkiki îmana öncelik vermesi ve yirminci yüzyıl insanı için mânâ ifade edecek bir şekilde konu masdır.** Bildiğimiz kadarıyla, Risale-i Nur, insanların iman ile ilgili olarak karşılaştıkları problemleri tutarlı bir şekilde ele alan, Kur'an'a dayalı ve ümüllü bir irâd külliyatı olarak hâlihazırda yegânedir. O, inanmayanlara, inançsızlıklarının hiçbir fayda sağlamadığını gösterir; inananlara ise, imanlarının tekrar değerlendirilmesinin ve teyid ve takviye etmenin yollarını önerir. Bu husus son derece önemlidir; çünkü **İslam dünyasındaki umumî gerilemenin sebebi, Hristiyanlıkta olduğu gibi birtakım ilmi gelişmelerin ortaya çıkardığı doktrin yetersizliğidir, Müslümanların imanlarının korumakta gösterdikleri zaftır.** Batının Hristiyanlığı bir kenara iterek maddî gelişmeyi sağladığı bir gerçektir; İslam dünyasında ise, dinin ihmâli ancak gerileme ile neticelenmiştir - öyle bir gerileme ki, hâlâ bizimle beraberdir ve bizi terk etmeye de pek niyeti yoktur. Yıllar süren araştırmaya ve karşılaştırmaların sonunda inancımız odur ki, **Risale-i Nur, kâinat olduğu gibi gören, iman hakaikini olduğu gibi takdim eden, Kur'an'ın Resulullah'ın murad ettiğini gibi tefsir eden, modern insana musallat olmuştur asıl tehlikeli hastalıkların tehis edip kalıcı tedâviler sunan, kendi içinde yeterli ve ümüllü İslamî eserdir.** Kur'an'ın nûrunu aksettiren, kâinatı aydınlatan ve insanın varlığına mânâ kazandıran Risale-i Nur gibi bir eser görmezlikten gelinemez. Çünkü modern insan ile felâket arasında sadece İslam (Yaratıcıya teslimiyet) vardır ve inanıyorum ki, İslam'ın geleceği de Risale-i Nur ile onu takip eden ve onun irâdından ilhâm alanlara baki dır (C. Turner, 2. Uluslararası Sempozyum tebliği).

Sonuç Yerine

Bu eserlerde uurlu bir iman ve Kur'an hizmeti, **kendi imanını kurtarmak ve baki kalarının imanına kuvvet verecek tarzda çalışmak hedeflenir.** Dinin tekliflerini insanlığın ortak maddî ve manevî nihaî hedefleri olarak görür. Bunların politize edilmesini, baki maksatlara alet edilmesini kesinlikle reddeder. Risale-i Nur talebeleri; Risale-i Nur'u okuyan, bilinçli, ilmi tavırlı sahibi Müslümanlardır. Herhangi bir tarikata mensup değildir.

Risale-i Nur, iman, ahlak ve ibadet bazında bir İslam'ın, fıtrata en uygun şekilde insanlığa sunmak amacını güder. O'nun için baki gayeler söz konusu değildir. Modern hayatın vazgeçilmez unsurları olan müspet ilimleri ve müspet felsefeyi reddetmez. Bilakis onları imanî ve ahlakî gelişimin bir parçası; insanlığın zenginliği olarak görür.

Risale-i Nur talebelerinin demokrasi, laisizm ve sekülerizm ile menfi bir uvarlığı yoktur. Onların toplumun, insanlığın gelişme tarihi içinde bulunan araçları olarak görür. Ancak ilmi tavra aykırı ve yanlış uygulamalar ve sapmalara karşı aklı ve ilmi delillerle tenkitlerini ortaya koyar. **Risale-i Nur, diğery dinlerle müspet diyalogu seçer.** Çoğu yerde onların geni mânâda İslam'ın içinde görür. Varsa, aslından uzaklaşmış yönleri, yanlış uygulamaları ilmen ortaya koyar. Risale-i Nur, hiçbir kimseyi, klasik Kâfir-Müslüman tanımlarıyla değerlendirmez; dost-düşman tavrının buna göre belirlemez; insanî ilikilerin menfi etkilenmesine müsaade etmez. Batıya, Avrupa veya Amerika'ya, Hristiyan ve Yahudi'ye İslam adına menfi bir pozisyon almaz, lanetlemez. Ancak analiz ve sentezci bir tavırla yanlış fikir ve icraatlara karşı tenkidini en aklı ve ilmi delillerle ortaya koyar.

Risale-i Nur, bütün müspet İslamî hizmet guruplarının, Ehl-i Sünnet me'rebi dâhilindeki, Risale-i Nur'un prensiplerine uyan

faaliyet ve fikirlerine destek olur. Bu s?n?rlar ve prensipler d???ndaki radikal hizmet guruplar?yla hi?bir ili?kisi yoktur.